

Když není
že žijde mch,
tak se nic
nevymyslí

To co knstýha dětem
řívá a skazuje
všechných
nenávidíte.

Je na učitelích,
aby na Opatovickém
kamide naučili
co naučit má.^{to}

Přece nebudou
učit přehod.
ve třídě.
když všichni
všedně
rostete
ažte

Projekty hodiny
energie boerou, ale
ještě více dávají.

"Deť si uvědomily, že žijí
v opravdové zajímavé
místě, na které mohou
být hrde a že dokážou
svými silami leccos !!
Změnit k lepšímu."

"Jako učitelská
chci dětem
ukázat, co se
mi tak líbí!"

Dělepis se
staví zeměpisem
a obagi se stáčí
a deň vsou
zrykle, nekvali
jim to.

"Matematika a fyzika
se tentokrát učily
u pomníku,
a nikoho nenapadlo
tvrdit, že si deň
jen tak hraji."

Seznámila jsem se
s celým Rýchoranem a
uvědomila si, jak jsou
váčné a jaké mám
štěstí, že je mám
kousek od domu. "

objevila
nějaký skrytý
talent. "

"Ani jsem nepochopila
že něco takového
dokážu
nakreslit.
Myslím že
spolu s
má v sobě
proš"

Předkládaná publikace poprvé v dějinách české ekopedagogiky souhrnně a velmi důkladně pojednává o didaktické metodě nazývané místně zakotvené učení. Tato široce využitelná metoda vzdělávání pro udržitelný život má kromě mnoha mezinárodních zdrojů i pozoruhodné kořeny v České republice. Publikace je obdivuhodně komplexní a opírá se o řadu závěrů z vědeckých výzkumů. Srozumitelně vysvětluje principy, smysl a cíle místně zakotveného učení a přináší řadu konkrétních příkladů.

Přiznávám, že jsem touto novou publikací nadšený, a věřím, že mezi pedagogickou veřejností právem dojde vysokého ocenění.

Aleš Máchal

Učíme (se) místem

Jak může místně zakotvené učení měnit vzdělávání a svět – praktický průvodce

Učíme (se) místem

TŘDY A TĚ

*Jak může místně zakotvené učení měnit
vzdělávání a svět – PRAKTICKÝ PRŮVODCE*

Jak kniha vznikala?

Hluboce souzním s tradičním přesvědčením, vyjádřeným biskupem Desmondem Tutu, že lidské společenství se skládá ze tří skupin: z těch, kteří tu byli před námi, z těch, kdo jsou s námi nyní, a z těch, kteří teprve přijdou. Věřím že místně zakotvené učení nabízí dnešním dětem příležitost učit se vzrušujícím a efektivním způsobem a současně přispívat k dobré budoucnosti místních komunit a celé planety. Těším se, až se dozvím o nejrůznějších zajímavých způsobech učení, k jejichž vzniku přispěje tato báječná a aktuální publikace!

Delia Clark, spoluautorka konceptu místně zakotveného učení, lektorka a konzultantka, Vermont, USA

Kapitola 1

Úvod

Voltaire i Desmond Tutu, dvorek s javorem a jirovcem, poraněná dětská srdce, síla lidské pospolitosti, touha proměňovat svět v lepší místo k životu... toto vše a mnoho dalšího zmiňují ve svých úvodních slovech Vladimír Koufen a Delia Clark, když nás zvou ke společnému stolu, k hostině, jejímž hlavním chodem je místně zakotvené učení. Vydavatel nám pak svým slovem otevírá dveře do světa učení v místě, o místě, pro místo a skrze místo s nadějí, že všichni, kdo knihu berou do rukou, si na následujících stránkách najdou to, co potřebují – konkrétní informace, praktické příklady, ukotvení v teorii, inspiraci, povzbuzení.

Kapitola 4

Místně zakotvené učení – jak vzniklo a jak je na tom dnes

Chceme-li poučeně a efektivně využívat a rozvíjet místně zakotvené učení na všech úrovních, potřebujeme dobře znát jeho historii a současnost světovou i naši, českou. Je užitečné uvědomit si, z jakých kořenů u nás místně zakotvené učení vyrůstá, v jakém stavu je dnes a jakou oporu nachází zejména v rámcových a školních vzdělávacích programech.

Co v ní najdu?

Pozice a vztahy místně zakotveného učení

Ze současných velkých konceptů ve vzdělávání, s nimiž MZU souvisí, je na prvním místě rozhodně nutno jmenovat **vzdělávání pro udržitelnost (udržitelný život, udržitelný rozvoj)**. Vzdělávání pro udržitelnost jako „komplexní pojem zahrnující vzájemně propojené environmentální, ekonomické a sociální otázky“ navazuje na několik desítek let probíhající vývoj **environmentálního vzdělávání**, které stále více řeší širokou škálu témat v oblasti rozvoje a propojuje se integrujícím způsobem s dalšími přístupy směřujícími ke vzdělávání pro udržitelný rozvoj⁵⁵. Úzká příbuznost MZU a vzdělávání pro udržitelnost je dána tím, že MZU se zformovalo jako specifický přístup ke vzdělávání na severovýchodě USA na sklonku 90. let 20.

Vztah k místu z pohledu geografie a geografického vzdělávání

Místo a vztah k místu v humanistické geografii

Po pohledu environmentálním se na místo a vztah k němu pojďme kouknout z geografie.

Zájem o **místo** se v oblasti geografie začíná prohlubovat s rozvojem geografie. Ta vznikla koncem 60. let minulého století jako reakce na pozitivismus, pro který mají význam pouze ověřitelná fakta, a snaží se přesně změřit. V geografii se tak vyvinula větší citlivost vůči prostředí a krajíně³⁵. Z filosofického hlediska tedy humanistická geografie zkoumá zkušenost člověka s okolním světem; opírá se převážně o fenomenologický a humanistický směr zkoumá hlubší význam lidské existence. Zaměřuje se na subjektivní a emocionální kvalitu vztažnou k místu. Pro lepší vysvětlení uvádíme následující příklad: Představme si dvě cesty, obě dlouhé 5 km. Jedna je příjemná pěšina, po které jdeme ve směr za

Kapitola 3

Co je místně zakotvené učení a k čemu je dobré

Místně zakotvené učení nás bude provázet na mnoha dalších stránkách. Vyjasněme si tedy, jak tomuto pojmu rozumět, a popište jeho místo ve vztahu k dalším vzdělávacím konceptům a nástrojům. Podívejme se zblízka na cíle, jaké si místně zakotvené učení klade, a popište mýty a předsudky, jimž se musíme vyvarovat, a poučme se o přínosy.

Místně zakotvené učení v kurikulu – rámcové a školní vzdělávací programy

Co a proč je dobré vědět o rámcových a školních vzdělávacích programech

Má-li být MZU nástrojem běžné výuky, musí být naprosto jasné, jak souvisí se svým kurikulem, v českých podmínkách tedy s rámcovými vzdělávacími programy RVP a školními vzdělávacími programy – ŠVP. Připomeňme, že RVP a ŠVP byly zavedeny do praxe před rokem 2005 a dovršily přechod českého školství od tradičně plánovaných „osnov“ předepisujících do poslední vyučovací hodiny obsah učiva a jak učít k tomu, že si své „osnovy“ může a má do značné míry vytvářet každá škola.

Co v ní najdu?

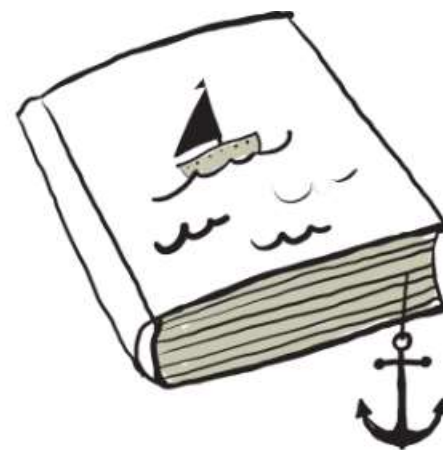
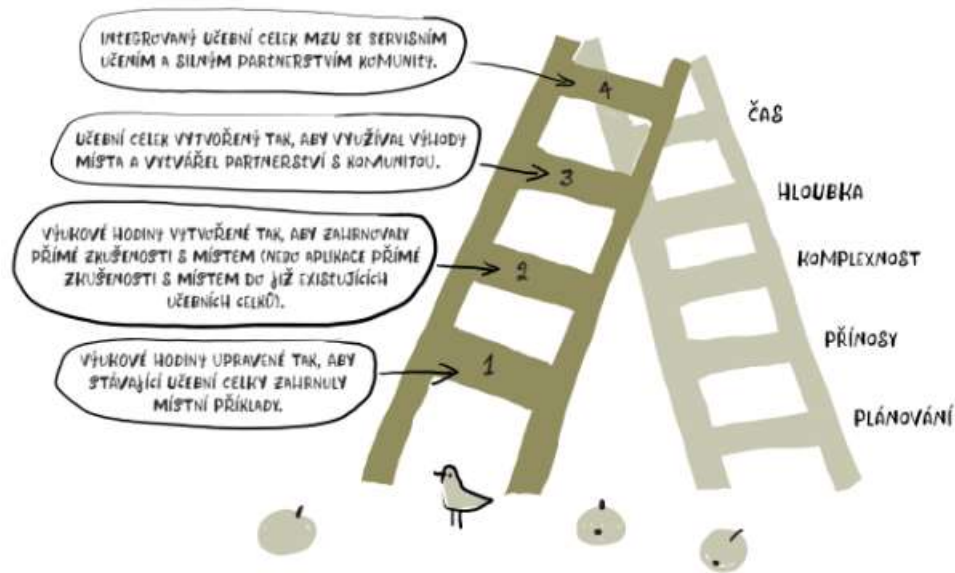

Kapitola 5

Co nám může pomoci při zavádění místně zakotveného učení – postupy a doporučení

Dost bylo teorie, je čas pustit se do díla, místně zakotvené učení čeká. Jenže... jak na to?

Principy místně zakotveného učení popisují, jakými zásadami je dobré se při plánování a realizaci výuky ve stylu MZU řídit. Vymezují a podrobněji definují MZU, poskytují vodítko pro praxi. V první části této kapitoly nabízíme přehled a vysvětlení principů místně zakotveného učení na několika modelových příkladech.

Kapitola 6

Co nám může pomoci při zavádění místně zakotveného učení – praktické příklady

V této kapitole nabízíme řadu konkrétních návodů, jak se bezpečně vydat na dobrodružnou stezku místně zakotveného učení.

Mýty a fakta

o místně zakotveném učení

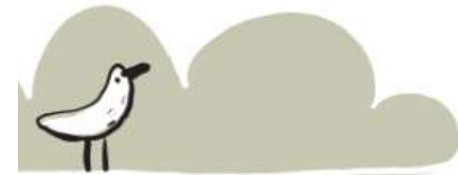
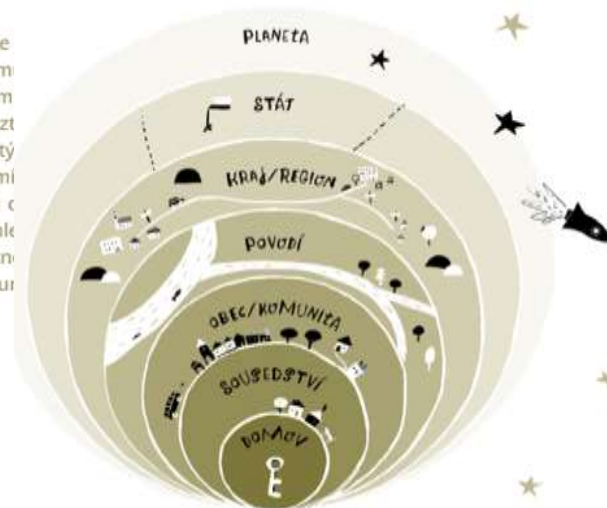
Kdy ji otevřít?

Kapitola 2

Proč je důležitý vztah k místu v kontextu dnešního světa

Ve středu našeho zájmu je místo a náš vztah k němu. Obcházíme jeme se k němu z různých stran s cílem porozumět jeho významu na základě tohoto porozumění dokázali proniknout k jádru místního učení. V dalším textu se tedy pokoušíme místo a vztah popsat a na pomoc zveme další autory, aby nás svými osobitými a přístupy obohatili a aby nám ukázali, jak mnohotvárné místo k němu mohou být. Výsledkem, zdá se, nebude jednoduchá odpověď, vědomí, že nic není jisté: každý člověk vnímá své místo jinak, hluboko osvojuje si je rychleji či zvolna, jeho vztah k místu může mít různé tvary. Přijmeme tuto nejistotu a mnohotvárnost vděčně a s porozuměním jednu z charakteristik samotného místně zakotveného učení.

V následujícím textu shrnujeme některá tvrzení, se kterými se setkáváme při práci s učiteli a při rozhovorech s nimi. Někdy jsou výsledkem vlastních zklamání očekávání či negativních zkušeností. Často to ale bývají názory z doslechu: učit ve stylu MZU je drahé, dá se tak učit jen několik předmětů a koneckonců, však už to děláme, když každoročně navštěvujeme seniory s vánočním programem a součástí výuky o 1. světové válce je vycházka k pomníku obětem v parku. Obdobné zkušenosti uvádějí propagátoři učení venku, s nímž má MZU mnoho společného⁶⁷. Proti těmto „mýtům“ nabízíme fakta, vycházející ze zkušenosti českých i zahraničních učitelů a škol.

[X] MZU je příliš drahé.

[✓] Je pravda, že na počátku bude třeba nakoupit některé méně obvyklé pomůcky pro učení venku, ale pokud není nutné pravidelně hradit například dopravu dětí na místa vzdálená od školy, není MZU o nic nákladnější než běžná výuka ve třídě.

[X] Při učení venku je těžké udržet kázeň a pozornost žáků.

[✓] Děti, které se často učí venku, si zvyknou na sadu pravidel, na jejichž formulování se mohou samy podílet, a respektují je stejně jako pravidla pro výuku ve třídě. Zvyknout si na tato pravidla nějakou dobu trvá (podle některých učitelů až 1 rok). Důležité je zdůrazňovat, že venku není volno, ale výuka stejně jako uvnitř, jen učebna vypadá jinak: místo stropu je nebe a v učebně jsou s námi třeba ptáci a motýli, ale pravidla ale platí jak uvnitř, tak venku.

Kdy ji otevřít?

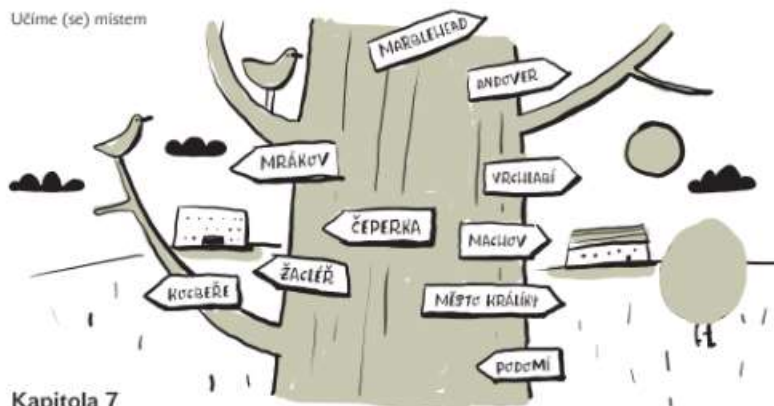
„Někdy je lepší odložit učebnici, lépe nám poslouží nejbližší okolí, které k nám promlouvá a přibližuje historii ve známých místech na konkrétních příkladech.“ Sofia Hladíková

Příklady osvědčených nástrojů MZU

Regionální učebnice

Rozhodne-li se pedagog propojit výuku s okolím školy, pak je třeba, aby o regionu co nejvíce věděl. Stěží se obejde bez znalostí terénu a krajiny za školou, bez povědomí o realitách a místopisu, bez dostupných zdrojů informací. Regionální učebnice může být jemu i jeho žákům dobrým pomocníkem.

Užíme (se) místem

Kapitola 7

Příběhy místně zakotveného učení – kde se inspirovat

Zveme vás do osmi škol v osmi obcích, abychom společně prozkoumali a vychutnali si osm různých podob, jakých může nabývat místně zakotvené učení. Všude se našli učitelé, kteří otevřeli dveře školy dokořán a pustili žáky a sami sebe ven a svět, opravdový život dovnitř. Pokusili jsme se popsat tyto příběhy, jejichž hlavními hrdiny jsou žáci a žákyně,

„Dějepis se stává zeměpisem a obojí se stává občankou... a děti jsou zvyklé, nevadí jim to.“ David Pinkr

„Je na učiteli, aby na Opatovickém kanálu naučil to, co naučit má.“
Lenka Burešová

„Když turisté vystoupí z autobusu a jdou kolem školy, trvá jim to pěknou chvíli, než všechno okouknou.“ Helena Martincová

„To, že obec a kraj nějak vypadají, má své důvody, a my se je snažíme pochopit.“ Kristýna Pinkrová

„Děti se učí svou myšlenku a svou práci prezentovat, a to je něco, co se ve škole učí málokdy.“ Dušan Vodnárek

„Zakousnu se do něčeho, o čem toho moc nevím, učím se spolu s dětmi, baví mě to a děti to vnímají.“ Radovan Viček

Kde ji koupím ?

E - shop:
Středisko ekologické
výchovy SEVER
Horní Maršov
sever.ekologickavychova.cz

Eliška Hájková
suz@ekologickavychova.cz+
420 734 310 966

Kapitola 8

Závěr

Než se rozloučíme, rádi bychom v závěrečné kapitole poděkovali všem, kdo ke vzniku knihy přispěli. Stručný terminologický slovníček vám usnadní porozumět některým termínům, se kterými v textu pracujeme; podobně užitečný je i seznam zkratk. Při práci na publikaci jsme čerpali z téměř dvou set zdrojů různého charakteru, které nabízíme k příležitostnému nahlédnutí.

Předkládaná publikace poprvé v dějinách české ekopedagogiky souhrnně a velmi důkladně pojednává o didaktické metodě nazývané místně zakotvené učení. Tato široce využitelná metoda vzdělávání pro udržitelný život má kromě mnoha mezinárodních zdrojů i pozoruhodné kořeny v České republice. Publikace je obdivuhodně komplexní a opírá se o řadu závěrů z vědeckých výzkumů. Srozumitelně vysvětluje principy, smysl a cíle místně zakotveného učení a přináší řadu konkrétních příkladů.

Přiznávám, že jsem touto novou publikací nadšený, a věřím, že mezi pedagogickou veřejností právem dojde vysokého ocenění.

Aleš Máchal

